Ressenya

Palou Sangrà, Juli; Fons Esteve, Montserrat (coord.) (2019). *La competència plurilingüe a l'escola: Experiències i reflexions.* Octaedro

Virgínia Noguera Navarro
Institut Can Margarit (Corbera de Llobregat)
vnoguera@xtec.cat

Rebut: 10 de maig del 2020

Acceptat: 30 de juny del 2020

Juli Palou Sangrà i Montserrat Fons Esteve, docents tots dos de Didàctica de la Llengua i la Literatura a la Facultat d'Educació de la Universitat de Barcelona i membres del grup Plurilingüismes Escolars i Aprenentatge de Llengües (PLURAL) entre d'altres itineraris professionals, ens presenten l'obra *La competència plurilingüe a l'escola: Experiències i reflexions*. La podem considerar, en realitat, un manual al voltant del plurilingüisme a les aules on el català és la llengua que fa de fil conductor al llarg del volum. I diem aules en el sentit ampli del mot, ja que les experiències no se centren en alumnes de l'àmbit purament escolar i de menors, sinó que també s'eixamplen cap a adults de centres penitenciaris i estudiants de grau de Mestre. És un veritable passeig de recursos per a aquells que ens enfrontem, sovint o de vegades, a tot d'ulls forasters expectants d'aprendre català.

Parlem d'un volum que pot passar desapercebut entre els prestatges d'una llibreria generalista de barri però que, un cop el fullegem i en descobrim l'interior, ja no podem deixar de banda, car esdevé una eina molt útil pels qui sabem com de difícil és que es valori a l'aula una llengua no pròpia i minoritària, sobretot quan l'alumnat presenta prejudicis lingüístics adquirits.

Estructurats en quatre blocs diferenciats (*acollir, crear vincles, contrastar per aprendre i formar docents*), els articles que hi trobem, tots escrits a múltiples mans, són experiències viscudes per les mestres, formadores i investigadores que els signen. Per tant, no es tracta d'estudis teòrics, sinó d'aportacions empíriques que refermen els conceptes teòrics de competència plurilingüe i intercultural, intercomprensió, literacitat o sistema de creences, representacions i sabers, entre d'altres. Si fem atenció als blocs en el seu conjunt observem que tots tenen un nexa comú: la part emocional de la llengua. Les experiències que s'hi redacten prenen com a punt de partida l'idioma (els múltiples idiomes) dels alumnes de l'aula per, a partir d'aquesta validació de la llengua pròpia, afegir-hi la llengua catalana revalorada.

En el primer bloc, centrat en les experiències al voltant del fet d'acollir, trobem, per exemple, com l'Escola La Sínia de Vic, en la qual conviuen unes vint llengües cada dia, moltes d'elles extracomunitàries, han cregut imprescindible, abans de començar cada curs, descobrir l'entorn de l'escola als nous mestres que s'hi incorporen. És a dir, observar la realitat en la qual viuen els alumnes per després ser coherents amb el propi projecte educatiu de centre. Com bé diuen en Juli Palou i la Montserrat Fons a l'entrada del llibre, es tracta d'*immergir* el bagatge personal de l'alumnat, contextualitzar-lo, i no *submergir*-lo. El mateix passa amb l'experiència

que s'aporta des de l'Escola Tanit de Santa Coloma de Gramenet, situada a un barri on conviuen una gran diversitat de cultures. Les mestres de l'escola expliquen com funciona el que anomenen biografia lingüística. Aquesta eina, imprescindible per refermar l'alumnat com a individu amb el seu propi bagatge cultural, té un ús social, ja que per extensió s'arriba també a les famílies dels menors, les quals veuen com la llengua familiar es valora, reconeix i es té en compte, alhora que es trenquen els tabús cap al català.

El bloc orientat a *crear vincles* continua amb el mateix tarannà que el primer, ja que veiem com només des del vessant personal s'aconsegueix un progrés acadèmic. Trobem per exemple com el CFA Carme Karr de Sant Joan de Vilatorrada (situat dins del Centre Penitenciari Lledoners) ha trobat l'equilibri entre els interns per tal que els uns facin de tutors dels altres i així es posi de relleu la utilitat de la llengua catalana i, de retruc, es potenciï l'autoestima dels reclusos i n'augmenti la motivació per l'aprenentatge. O també presenta l'experiència de l'Escola Camins de Banyoles, amb alumnat de perfil divers, que planteja els “projectes compartits” com a eina per “potenciar les relacions i el diàleg neolingüístic i intercultural; escoltar i escoltar-nos per conèixer-nos”. Per tant, de nou trobem un refermament de la pròpia identitat com a punt de partida.

Destaca, al bloc dedicat a *contrastar per aprendre*, el projecte Meridio (reconegut pel Departament d'Educació com a projecte d'innovació) de l'Escola Enric Farreny de Lleida, centre caracteritzat per tenir un alumnat procedent de famílies de nivell econòmic mig-baix o baix. La premissa principal d'aquest projecte no és que a l'aula hi hagi plurilingüisme, sinó que l'escola és plurilingüe. Sembla un aspecte banal però, per a la integració i interrelació dels nens i nenes, és cabdal. Les línies d'actuació del Meridio sostenen que cap llengua no sobra, tant si és curricular com si no ho és. D'aquesta manera s'evita que hi hagi barreres lingüístiques per aprendre i es crea una consciència, entre d'altres finalitats.

Clou el llibre el bloc que posa el focus en *formar docents*. Descobrim com es convida els estudiants de grau de Mestre a elaborar el seu autoretrat lingüístic, per exemple, amb sorprenents resultats. O també el grup de recerca PLURAL, com a colofó d'experiències i tancant el cercle, ens parla de l'anomenat relat de vida lingüística. Hom pot tenir normalitzat el fet d'explicar la pròpia autobiografia, però i si aquesta narració se centrés únicament en l'aspecte purament lingüístic de l'itinerari vital? És aquí on rau la rellevància de la proposta. PLURAL empra el concepte de creences, representacions i sabers (CRS), n'exposa els orígens i característiques i ens fa reflexionar com a lectors, ja que es tracta de dotar de significat quelcom que tenim interioritzat.

Amb tot, ens trobem davant d'un manual pràctic (tot i que també amb vessant teòric) per abordar a l'aula el plurilingüisme i trencar, de passada, amb els prejudicis que hom té interioritzats quan, de cop, ha d'aprendre una nova llengua de manera més o menys condicionada. Val a dir que el llibre té com a fil conductor la llengua catalana, però en realitat és extrapolable a qualsevol altra llengua. Per tant, tenim un valuós manual.